

INDUSTRIA APĂRĂRII

Cu o cifră de afaceri de 97,3 miliarde EUR în 2014, 500 000 de persoane angajate direct și 1,2 milioane de locuri de muncă indirecte, industria europeană a apărării este un sector industrial important. Industria apărării este caracterizată de componente economice și tehnologice care constituie factori semnificativi pentru competitivitatea industrială a Europei. Creată în 2004, Agenția Europeană de Apărare contribuie la dezvoltarea acestei industrii. Sectorul se confruntă în prezent cu provocări precum fragmentarea pieței și o scădere a cheltuielilor pentru apărare.

TEMEI JURIDIC

Acțiunile UE în acest domeniu trebuie să fie întemeiate pe articolul 352 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), în care sunt indicate cazurile în care tratatele UE nu prevăd în mod explicit acțiunile necesare pentru atingerea unuia dintre obiectivele Uniunii. Articolul 173 din TFUE oferă un temei juridic pentru politica industrială a UE. Cu toate acestea, progresele înregistrate în vederea aplicării normelor pieței interne pe piața echipamentelor de apărare au fost limitate de articolul 346 alineatul (1) din TFUE, care stipulează că „orice stat membru poate lua măsurile pe care le consideră necesare pentru protecția intereselor esențiale ale siguranței sale și care se referă la producția sau comerțul cu armament, muniție și material de război”.

OBIECTIVE

Industria apărării este importantă pentru UE datorită aspectelor sale de politică tehnologică și economică. Competitivitatea industriei europene a apărării este esențială pentru credibilitatea tinerei politici de securitate și apărare comune (PSAC). Este important ca statele membre ale UE să coopereze pentru a pune capăt politicilor și practicilor care împiedică întreprinderile europene active în domeniul apărării să colaboreze într-o manieră mai eficientă.

REALIZĂRI

Industria europeană a apărării este importantă pentru economia europeană în ansamblul său. Ca toate celelalte activități industriale, industria apărării trebuie să asigure un nivel sporit de eficiență pentru a oferi clienților săi un raport calitate-preț optim, protejând în același timp interesele acționarilor săi.

A. Context

1. Politica de cercetare și dezvoltare

Finanțarea de către UE a activităților de cercetare vizează în principal obiective civile. Cu toate acestea, unele dintre domeniile tehnologice abordate – de exemplu materiale sau tehnologii ale informației și comunicațiilor (TIC) – pot contribui la îmbunătățirea bazei tehnologice în materie de apărare și a competitivității industriei. Prin urmare, nevoile industriei apărării ar trebui, pe cât posibil, să se reflecte la nivelul punerii în aplicare a politicii de cercetare a UE. În cadrul reuniunii sale din decembrie 2013, Consiliul European a invitat statele membre să mărească investițiile în programele de cercetare cooperative și, de asemenea, a invitat Comisia ca, împreună cu Agenția Europeană de Apărare (AEA), să elaboreze propuneri pentru a stimula în continuare cercetarea cu dublă utilizare.

2. Exporturile

În 2008, Consiliul a adoptat Poziția comună [2008/944/CFSP \(PC\)](#), care definește normele comune care guvernează controlul exporturilor de tehnologie și echipament militar și care înlocuiește un acord politic anterior, [Codul de conduită al UE privind exporturile de armament](#) (1998). Cu PC, UE este singura organizație regională care a încheiat un acord obligatoriu din punct de vedere juridic privind exportul de arme convenționale. Obiectivul PC este de a îmbunătăți convergența politicilor de control al exporturilor de arme ale statelor membre ale UE, exporturile de arme rămânând, în ultimă instanță, o chestiune de competență națională. Sistemul UE de control al exporturilor este reglementat prin Regulamentul (CE) nr. 428/2009, care prevede norme de control comun la nivelul UE, o listă comună la nivelul UE a produselor cu dublă utilizare și coordonarea și cooperarea pentru a sprijini punerea în aplicare coerentă și asigurarea consecventă a respectării legislației pe teritoriul UE.

O Carte verde a fost publicată de Comisie la 30 iunie 2011 privind sistemul de control al exporturilor de produse cu dublă utilizare, cu scopul de a realiza un bilanț privind funcționarea în prezent a sistemului UE de control al exporturilor și pentru a stabili eventualele domenii care necesită o reformă. Aceasta a deschis calea pentru adoptarea unei comunicări ([COM\(2014\)0244](#)) care prezintă o viziune pe termen lung pentru controlul exporturilor strategice al UE și identifică opțiuni concrete de politică pentru modernizarea sistemului de control al exporturilor. În septembrie 2016, Comisia a adoptat o propunere de modernizare a Regulamentului (CE) nr. 428/2009 existent și de înăsprire a controalelor asupra exporturilor de produse cu dublă utilizare.

B. Politica privind industria europeană a apărării

1. Către o piață europeană a echipamentelor de apărare (EDEM)

În septembrie 2004, Comisia a prezentat o Carte verde privind achizițiile publice în domeniul apărării ([COM\(2004\)0608](#)) care are obiectivul de a contribui la „crearea progresivă a unei piețe europene a echipamentelor de apărare” (EDEM), mai transparentă și mai deschisă, între statele membre. Această carte verde face parte integrantă din strategia „Către o politică a Uniunii Europene în domeniul echipamentelor de apărare”, adoptată de Comisie la începutul anului 2003. Obiectivul constă în utilizarea mai eficientă a resurselor din sectorul apărării și sporirea competitivității

acestui sector în Europa, contribuind în egală măsură la îmbunătățirile care pot fi aduse echipamentelor militare în contextul politicii europene de securitate și apărare.

În 2007, statele membre ale UE au convenit să consolideze dezvoltarea unei baze industriale și tehnologice de apărare europeană (EDTIB), cu ajutorul unei Strategii privind EDTIB. Întreținerea și dezvoltarea în continuare a EDTIB este unul dintre principalele obiective ale politicii privind industria europeană a apărării. În iulie 2006 a fost lansat Regimul interguvernamental de încurajare a concurenței pe piața europeană a echipamentelor de apărare. Acest regim interguvernamental voluntar funcționează pe baza unui [Cod de conduită privind achizițiile publice în domeniul apărării](#) (noiembrie 2005), sprijinit de un sistem de informare și monitorizare menit să asigure transparența reciprocă și responsabilitatea comună între statele membre. Un alt element important îl reprezintă [Codul celor mai bune practici în lanțul de aprovizionare](#) (mai 2005).

Standardizarea echipamentelor de apărare este importantă pentru integrarea piețelor naționale. Au fost luate măsuri cum ar fi lansarea, în 2012, a portalului Sistemului de referință european al standardelor în apărare (EDSTAR), care l-a înlocuit pe predecesorul acestuia, Manualul european pentru procedurile de achiziții din domeniul apărării (EHDP). EDSTAR a fost creat în urma înființării unui Sistem european de informații cu privire la standardele din sectorul apărării (EDSIS), un portal pentru standardizarea pe scară largă a materialelor de apărare europene, care urmărește publicarea de informații cu privire la standardele materialelor ce urmează să fie elaborate sau care urmează să facă obiectul unor modificări substanțiale.

La 24 iulie 2013, Comisia a adoptat o comunicare ce cuprinde un plan de acțiune pentru sporirea eficienței și a competitivității industriei europene a apărării ([COM\(2013\)0542](#)). Inițiativele cuprind următoarele domenii: piața internă, politica industrială, cercetarea și inovarea, capacități, spațiu, energie și comerțul internațional. În ceea ce privește achizițiile în domeniul apărării, în comunicare se anunță înființarea unui mecanism de monitorizare a pieței.

2. Achizițiile în domeniul apărării și transferurile intraeuropene de produse din domeniul apărării

Prin intermediul Directivei 2009/43/CE privind transferurile intracomunitare de produse din domeniul apărării și al Directivei 2009/81/CE privind achizițiile în domeniile apărării și securității, UE a elaborat orientări pertinente în vederea stabilirii unui cadru european în acest domeniu.

Directiva 2009/81/CE a introdus reguli echitabile și transparente pentru achizițiile publice din domeniul apărării, care să faciliteze accesul întreprinderilor active în domeniul apărării pe piețele de apărare ale altor state membre. Această directivă prevede o procedură negociată precedată de o publicare ca procedură standard, permițând un nivel mai mare de flexibilitate și cuprinzând norme specifice privind securitatea informațiilor sensibile, clauze referitoare la siguranța aprovizionării și reguli specifice privind subcontractarea. Totuși, statele membre pot excepta contractele în domeniul apărării și securității în cazul în care o astfel de măsură este necesară pentru protejarea propriilor interese de securitate esențiale (articolul 346 din TFUE).

Directiva 2009/43/CE privind transferurile de produse din domeniul apărării în interiorul UE simplifică și armonizează condițiile și procedurile aplicabile transferurilor de astfel

de produse pe întregul teritoriu al Uniunii Europene. Această directivă creează un sistem uniform și transparent care cuprinde trei tipuri de licențe: generale, globale și individuale. Un alt element-cheie al Directivei îl constituie certificarea întreprinderilor. Întreprinderile considerate de încredere vor avea dreptul să întreprindă transferuri în cadrul licențelor generale. Licențele individuale ar trebui să devină o excepție și să fie limitate la cazuri bine întemeiate.

3. O agenție europeană a echipamentelor de apărare

Agenția Europeană de Apărare (AEA) a fost înființată la 12 iulie 2004. Principalele sale funcții constau în: dezvoltarea capacităților de apărare, promovarea și consolidarea cooperării europene în domeniul armamentului, consolidarea bazei tehnologice și industriale europene de apărare (EDTIB) și crearea unei piețe europene a echipamentelor de apărare (EDEM) care să fie competitivă pe plan internațional, precum și îmbunătățirea eficienței cercetării și tehnologiei (C&T) europene în domeniul apărării.

4. Programul european de cercetare în materie de securitate

În ciuda eforturilor de a crea un cadru comun pentru politica europeană de apărare, începând din 2006, cercetarea europeană în domeniul apărării în ansamblu s-a redus în mod semnificativ. Conștient de această tendință, o serie de organe politice ale Uniunii au început să reacționeze. Programul civil al UE pentru cercetare și inovare, Orizont 2020 (2014-2020), a devenit mai accesibil proiectelor „cu dublă utilizare”. Una dintre provocări (cadru provocării Societăți sigure) o reprezintă stimularea cercetării pentru protejarea libertății și securității Europei și a cetățenilor săi. Obiectivul este de a aduce laolaltă toate părțile interesate din domeniul securității: industria, inclusiv IMM-urile, organizațiile de cercetare și universitățile, precum și autoritățile publice, organizațiile neguvernamentale și organizațiile publice și private din domeniul securității. Implicarea activă a utilizatorilor finali este deosebit de importantă. Bugetul alocat pentru societăți sigure în perioada 2014-2020 este de 1 700 de milioane de euro, cifră care reprezintă 2,2 % din fondurile Orizont 2020.

Având în vedere importanța din ce în ce mai mare în materie de cercetare și de schimbările recente intervenite în mediul de securitate la nivel european, Comisia a propus, în noiembrie 2016, un Fond european de apărare și alte acțiuni pentru a sprijini cheltuirea mai eficientă de către statele membre a fondurilor în capacitățile comune de apărare, a întări securitatea cetățenilor europeni și a promova o bază industrială competitivă și inovatoare ([European Defence Action Plan – COM\(2016\)0950](#)). În contextul următorului cadru financiar multianual al UE (2021-2027), Comisia intenționează să propună un program european de cercetare specific în domeniul apărării (EDRP), cu un buget estimativ de 500 de milioane EUR pe an.

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

Parlamentul a adoptat diverse rezoluții legate de industria apărării. Într-o [rezoluție](#) adoptată la 10 aprilie 2002^[1], Parlamentul a solicitat crearea unei agenții europene pentru armament și standardizarea în domeniul apărării. Într-o [rezoluție](#) referitoare la

---

[1]JO C 127 E, 29.5.2003, p. 582.

Cartea verde privind achizițiile publice în domeniul apărării^[2], Parlamentul a reiterat opinia sa exprimată în rezoluția sa din 2002, potrivit căreia o industrie europeană a armamentului puternică, eficientă și viabilă și o politică eficientă în materie de atribuire a contractelor de achiziții sunt esențiale pentru dezvoltarea politicii europene de securitate și de apărare. Rezoluția încurajează în egală măsură eforturile depuse de Comisie pentru a contribui la crearea treptată a unei piețe europene a echipamentelor de apărare (EDEM), mai transparentă și mai deschisă, între statele membre. De asemenea, Parlamentul a reușit să se asigure că îngrijorările sale legate de așa-numitul „pachet în domeniul apărării” (și anume Directivele 2009/43/CE și 2009/81/CE) s-au reflectat în textele finale adoptate ale Directivelor (de exemplu îmbunătățirea transparenței și impunerea unor restricții privind utilizarea compensărilor).

În [rezoluția](#) sa din 22 noiembrie 2012 referitoare la punerea în aplicare a PSAC^[3], Parlamentul a insistat asupra faptului că consolidarea capacităților europene ar trebui să ducă și la consolidarea bazei industriale și tehnologice a industriei europene a apărării și a invitat statele membre să pună în aplicare integral Directiva 2009/81/CE astfel încât să se obțină o mai mare interoperabilitate a echipamentelor și să se combată fragmentarea pieței.

[Rezoluția](#) Parlamentului din 21 noiembrie 2013^[4] solicită consolidarea cooperării industriale europene și subliniază necesitatea sprijinirii misiunilor PSAC prin cercetare și dezvoltare la nivel european prin intermediul programului de cercetare Orizont 2020. De asemenea, invită statele membre să îmbunătățească transparența și să mărească gradul de deschidere al piețelor lor în domeniul apărării, subliniind totodată caracterul specific al achizițiilor în acest domeniu.

În două rezoluții adoptate în [mai 2015](#)^[5] și în [aprilie 2016](#)^[6], Parlamentul a solicitat o politică externă și de securitate europeană eficientă și ambițioasă, bazată pe o viziune comună a principalelor interese europene. Acesta a îndemnat statele membre să definească obiective de politică, pe baza intereselor comune și a susținut că pe baza strategiei globale, ar trebui adoptată o Carte albă privind apărarea UE. Parlamentul a sprijinit dezvoltarea unei PSAC puternice și a cooperării în domeniul apărării între statele membre.

În noiembrie 2016, Parlamentul a adoptat o [rezoluție](#) privind o Uniune Europeană a apărării (UEA)^[7], propunând să fie înființată în regim de urgență.

[Frédéric Gouardères](#)
05/2019

---

[2]JO C 280 E, 18.11.2006, p. 463.

[3]JO C 419, 16.12.2015, p. 124.

[4]JO C 436, 24.11.2016, p. 26.

[5]JO C 353, 27.9.2016, p. 74.

[6]Texte adoptate, [P8_TA\(2016\)0120](#).

[7]Texte adoptate, [P8_TA\(2016\)0435](#).

